

İsviçre gizli Mengele dosyalarını yayımlayacak

“Auschwitz’in Ölüm Meleği” olarak bilinen Nazi doktor Josef Mengele, Auschwitz kampında mahkumlar üzerinde korkunç deneyler yürütmüş, doktor statüsünü Nazilerin safi ırk teorisini ilerletmek için kullanmıştı. İsviçre Federal İstihbarat Servisi (NDB), İsviçre Federal Arşivleri’nde (BAR) tutulan ve II. Dünya Savaşı’nın ardından Arjantin’e kaçan Josef Mengele’ye ait gizli dosyalara erişim izni verileceğini duyurdu.

👤 Rakela PALOMBO 📍 Dünya

🕒 3 Haziran 2026 Çarşamba



“Ölüm Meleği” olarak tanınan doktor Mengele, Auschwitz mahkumları üzerinde sistematik deneyler yürütüyordu. İkiz çocuklara ve engelli insanlara ağır işkenceler uyguluyor, mesleki konumunu Nazilerin saf ırk teorisini geliştirmek için kullanıyordu. Mengele, 1979’da Brezilya’daki ölümüne kadar onlarca yıl cezadan kaçmayı başarmıştı.

Günümüze dek tarihsel bilgi olarak Mengele’nin İsviçre ile ilişkisinin sınırlı olduğu düşünülüyordu. Mengele’nin İsviçre ile kamuoyunca bilinen en dikkat çekici bağlantısı, 1956’da oğluyla yaptığı kayak tatiliydi. Ancak İsviçreli tarihçi Regula Bochsler, BBC’ye yaptığı açıklamada, Mengele’nin muhtemelen İsviçre’yi de kapsayacak şekilde Avrupa’ya bir seyahat planladığına dair bazı kanıtlar bulunduğunu söyledi. Buradaki kritik noktanın seyahatin Mengele hakkında uluslararası yakalama kararı çıkarıldıktan sonra, yani 1959 civarında planlanmış olmasıydı.

Tarihçi Gerard Wettstein, İsviçre makamlarının Mengele hakkında ne bildiğini ve İsviçre’de kaldığına dair herhangi bir işaret olup olmadığını öğrenme amacıyla, 2025 yılında, arşivlere erişim talebinde bulundu. Ancak şimdiye kadar Wettstein’in yanı sıra diğer tüm araştırmacıların da yaptıkları erişim başvuruları reddedilmiş, kendilerine dosyaların 2071 yılına kadar mühürlü kalacakları söylenmişti.

Mengele’nin 1956’da oğlu ile birlikte Engelberg’de tatil yaptığı biliniyor. Wettstein ayrıca, 1961’de Zürih kantonundaki Kloten’de bulunup bulunmadığını ve İsviçre makamlarının uluslararası arama bülteni bulunmasına rağmen Mengele’nin ülkeden ayrılmasına izin verip vermediklerini netleştirmek istiyordu.

“Yönetim, komplo teorilerini besledi”

İsviçre Tarih Derneği Başkanı Sacha Zala, dosyalarda Mengele hakkında çok önemli yeni bilgiler çıkacağına inanmadığını, dosyalarda daha çok yabancı istihbarat servisleri ve muhbirlerle — örneğin Mossad’la — ilgili referanslar olabileceğine inandığını belirterek, “Bu durum aslen, tarihsel bilgi olmadan yürütülen gizlilik kaldırma sürecinin ne kadar aptalca olduğunu göstermektedir. Yönetim bu davranışıyla komplo teorilerini beslemiştir,” dedi.

Tarihçi Jakob Tanner da, dosyaların çevresindeki gizliliğin ulusal güvenlik ile tarihsel şeffaflık arasındaki çatışmayı temsil ettiğini ve İsviçre’de genellikle ulusal güvenliğin ağır bastığını söyleyerek, “Bu dosyaların halen kapalı olmaları, demokratik bir devlet için bir sorundur,” diye ekledi.

Wettstein ve Bochsler, dosyalar yayımlansa bile büyük ölçüde karartılmış olabileceğinden endişe ettiklerini belirttiler. Wettstein bu konudaki düşüncelerini, “Şeffaf kısımdan daha çok siyah çizgiler ve sansürlerle dolu bir dosya göreceğimizden korkuyorum. Belki de asla tam anlamıyla gerçeği öğrenemeyeceğiz. Mengele’nin burada bulunup bulunmadığından hiçbir zaman kesin olarak emin olamayacağız belki ama en azından daha net bir fikir edinebileceğimizi umuyorum,” diye paylaşırken, Bochsler ise dosyaları Epstein dosyalarına benzeterek yetkililere seslendi ve, “Bu Mengele dosyaları neden bu kadar uzun süre kapalı tutuldu?” diye sordu.

Uluslararası Auschwitz Komitesi Başkan Yardımcısı Christoph Heubner ise herkesin tüm bilgilere erişimi adına verdiği mücadele için Wettstein’a teşekkür ettiği açıklamasında, “Auschwitz kurtulanları için Josef Mengele adı, aradan geçen onlarca yıla rağmen hala kalplerini donduran ve tüylerini diken diken eden bir isimdir. Auschwitz’in Ölüm Meleği’nin defalarca adaletten kaçması ve muhtemelen bir dönem İsviçre’de de rahat ve huzurlu bir hayat yaşayabilmiş olması, bugün bile onları öfkeliyor ve acı vermektedir. Bu nedenle Josef Mengele’ye ait İsviçre dosyalarının açılması Auschwitz kurtulanları ve aileleri için bir tatmin kaynağı olacaktır,” diyen Heubner ayrıca, “Bu belgelerin tam da Nazi suçlularının ve SS mensuplarının Instagram’da yorum yapılmadan adeta birer ‘savaş kahramanı’ gibi sunulduğu, Mengele adının, Nazi nefret ideolojisi ve antisemitizmle birlikte birçok ülkede yeni Naziler ve aşırı sağcılar arasında tuhaf bir çekicilik kazandığı bir dönemde yayımlanıyor olması, Auschwitz kurtulanları için acı bir gerçektir,” diye konuştu.